

Program

Ute är inne

Plats-Lärande-Integration

17-18 september 2015
i Linköping

Konferens om utomhusbaserat lärande med
internationell utblick - från idéer till verklighet!

Välkommen till Linköping

- staden där idéer blir verklighet!

Konferensen Ute är inne har genomförts vid tre tillfällen med nästan tusen deltagare varje gång. Det råder ingen tvekan: Utomhusbaserat lärande är något att räkna med.

Nu genomförs konferensen för fjärde gången med massor av inspiration för mer lärande utomhus i skola och förskola. Lyssna, diskutera och pröva hur betydelsefull utomhusvistelsen är för barns kognitiva, fysiska och sociala utveckling. Välj bland ett stort antal workshops där du själv undersöker hur utemiljön fungerar som plats för lärande, friluftsliv och/eller naturvägledning och samtidigt fungerar som en färgstark arena för olika kulturmöten, traditioner och samverkan.

Fullständigt program till mobilen eller på skärmen via webblänk eller QR-kod.

Linköping är en snabbt växande stad med 150 000 invånare och residensstad i Östergötlands län. Här går nästan 40 000 barn och unga i förskola/skola, många av dem med grönskande omgivningar. I år fyller universitetet 40 år. Med sina 26000 studenter betyder det mycket för stadens utveckling och tillväxt. Tillsammans med Norrköping bildar Linköping en storstadsregion och samarbetet mellan de båda städerna innefattar inte bara universitetet utan också näringsliv och kommunikationer.

Som en grön kil från söder av tätortsnära skog når det östgötska eklandskapet ända in i centrala Linköping. "Tinnerö Eklandskap kultur och natur" är ett 687 hektar kommunalt naturreservat som bildades 2006 av vad som tidigare var en övningsplats för militären. På så sätt fick Linköpingsborna ett stort, stadsnära område för rekreation och friluftsliv - som nu delvis kommer att användas för denna konferens.

Tinnerö.

Utenavet

nationellt nätverk för främjande av utomhusbaserat lärande

Nationellt centrum för utomhuspedagogik (NCU) verkar för ett holistiskt lärande, i växelverkan mellan sinnlig erfarenhet och textbaserad kunskap – för regional och lokal utveckling, sammanhang, tematisk ämnesintegration och variation i förskola och skola.

Nationellt centrum
för utomhuspedagogik

*Barn gör inte som du säger utan som du gör!
Gör det spännande och roligt!*

Kreativa skolgårdar och utmanande stadsmiljöer är nödvändiga för en allsidig utveckling. **Movium** har nationellt ansvar för att samordna, samla och sprida kunskap om utvecklande utemiljöer för barn och unga.

Naturskoleföreningen är intresseföreningen som arbetar med mottot - att lära in ute - för ett upplevelsebaserat lärande i natur- och kulturlandskap inom skolans alla ämnen.

Naturskoleföreningen

Friluftsliv och upplevelsebaserat lärande med alla sinnen är grunden i vår pedagogik för förskola och skola. **Friluftsförbundet** utbildar dig i ledarskap, metodik och friluftsteknik, för en hållbar utveckling i praktiken.

FRILUFTSFRÄMJANDET

Skogen är ett optimalt klassrum - här kan du kombinera teori med praktik i det oändliga! Genom **Skogen i Skolan** får du upplevelser och växande kunskap.

SKOGEN I SKOLAN
skogenskolan.se

Centrum för naturvägledning (CNV) finns till för alla som genom upplevelser ute bidrar till känsla för och kunskap om naturen och kulturlandskapet.”

SLU

Centrum för
naturvägledning
cnv.nu

Program

Torsdag 17 september

- 08:00–09:00 Registrering med kaffe/te i foajén på Ryttagårdskyrkan, Djurgårdsgatan 97, Linköping.
- 09:00 – 09:10 Konferensen öppnas. *Anders Szczepanski, NCU Linköpings universitet*, hälsar med rubriken; Lärmiljön som sinnlig erfarenhet välkommen å Utenavets vägnar. Praktisk information om konferensen.
- 09.10 – 09.35 *Elisabeth Nilsson, landshövding*
Lars Rehnberg, utbildningsdirektör
- 09.35 – 09.45 *Anita Jernberger, ordförande i regionutvecklingsnämnden, region Östergötland*
- 09:45–09:55 *Petter Åkerblom, Från rastyta till pedagogiskt rum*
Vägledningen som hjälper fastighetsägare och skola att samarbeta kring planering, utformning och skötsel av bättre utemiljöer för lek, lärande och välbefinnande i förskola, skola och fritidshem.
- 10:00–11:00 *Robbie Nicol, doktor i utomhuspedagogik vid universitetet i Edinburgh. The Outdoor as a base for holistic learning. Knowledge and best practice.*
- 11:00–12:00 *Fredrika Mårtensson, docent i landskapsarkitekturens miljöpsykologi vid SLU. Barnen och landskapet. De senaste rönen om vad som behövs i utemiljön för barns och ungas lek, lärande och allsidiga utveckling.*
- 12:00–13:30 Lunch, mingel ev utställningsbesök. Förflyttning till vald workshop.
- 13:45–15:15 Parallella workshoppar utomhus. Ta med kaffe i termos
AB01 – AB14, A15 – A27
- 15:15–15:45 Kaffe/te (förflyttning till nästa workshop).
- 15:45–17:15 Parallella workshoppar utomhus.
AB01 – AB14 (forts), B15 – B26
- 19:30 Konferensmiddag med underhållning Spexet
Plats: Konsert&Kongress, Konsistoriegatan 7

Robbie Nicol

Fredrika Mårtensson

Jes Aagaard

Fredag 18 september

- 09:00–10:00 *Jes Aagaard, naturvejleder, Miljöministeriet, Naturstyrelsen i Danmark*
Sociala och pedagogiska vinster efter det politiska beslutet i Danmark 2013 att flytta ut en del av undervisningen. Föreläsning (eng) i Ryttagårdskyrkan.
- 10:00–10:30 Kaffe/te i foajén på Ryttagårdskyrkan. Ta med kaffe/te i termos och lunch.
- 10:30–11:00 Förflyttning till vald workshop, detaljerad information kommer att ges.
- 11:00–12:30 Parallella workshoppar utomhus
CD01 – CD13, C14 – C26
- 12:30–14:00 Lunch utomhus (förflyttning till nästa workshop).
- 14:00–15:30 Parallella workshoppar utomhus.
CD01 – CD14 (forts), D14 – D26
- 15:30 Ingen återsamling efter sista workshopen. Välkomna åter i Karlstad 2017

Konferensinformation

Tid och plats

Konferensen Ute är inne äger rum i Linköping den 17-18 september 2015 och är förlagd till Ryttagårdskyrkan, Djurgårdsgatan 97, Tinnerö Eklandskap, Vallaskogen (naturreservat), Gamla Linköping, Campus Valla. Huvuddelen av konferensen består av workshoppar utomhus. Det är gångavstånd mellan workshopparna.

Deltagande i workshopparna

Du gör dina val av workshoppar i anmälningsformuläret på hemsidan www.utenavet.se När en workshop är fulltecknad står det fulltecknat och du måste välja en annan. Workshopparna har ett maximalt antal platser och som varierar. Observera att dina val inte innebär platsgaranti utan det är först till kvarn som gäller. En workshop kan ställas in om det blir för få anmälningar. Vårt riktmärke är minimum 10 deltagare per workshop. Om en vald workshop utgår kommer Akademikonferens att kontakta dig.

Anmälan

Sista anmälningsdag är den 4 september. Anmälan är bindande och görs online via Utenavets hemsida www.utenavet.se Vid avbokning efter den 14 juni debiteras halva konferensavgiften och vid avbokning efter den 17 augusti debiteras hela avgiften. Om du får förhinder och inte kan delta i konferensen kan du kostnadsfritt överlåta din plats åt en kollega. Detta ska meddelas till Akademikonferens uteinne2015@slu.se

Bekräftelse

Bekräftelse på ditt deltagande och val av workshoppar skickas ut via e-post inom en vecka efter anmälan.

Priser och betalning

Konferensavgift: 2 750 kr. Priset är exklusive moms 25 % och faktureringsavgift. I konferensavgiften ingår konferensens program dagtid, lunch och kaffe båda dagarna, samt eventuell transport till och från workshopparna. OBS! I avgiften ingår ej konferensmiddag, övriga resor och logi. Konferensavgiften faktureras och fakturan skickas ut efter det att anmälan har bekräftats. Regler vid avbokning, se rubriken "Anmälan".

Konferensmiddag

Årets konferensmiddag äger rum i Konsert & Kongress Konsistoriegatan 7 Konferensmiddag med underhållning kostar 350 kr per person exklusive moms. I priset ingår en tvårätters middag, kaffe, garderobsavgift och underhållning. Anmälan till middagen gör i samband med konferensanmälan på www.utenavet.se

Mer information

All övrig information om konferensen finner du på Utenavets hemsida www.utenavet.se

För frågor angående din anmälan kontakta:
Akademikonferens: 018-67 15 27
e-post: uteinne2015@slu.se

För frågor angående konferensens innehåll kontakta: Rasmus Hunt, Linköpings kommun
013-207164, e-post: rasmus.hunt@linkoping.se

Parallella workshops torsdag 17 september

AB kl 13.45-17.15 (OBS! Dubbelpass) A kl 13.45-15.15 B kl 15.45-17.15

Anm kod Rubrik/innehåll/workshopledare/målgrupp

AB01 Odla där du är - odlingens grunder

Odla med barn och pedagoger Odlandets grunder Att stimulera till odling och kunskap om odling och inspirera pedagoger och barn till att odla sin egen mat och se naturens/ livets samband. Föreläsningar jag gör som kan ge en bredare bild av mig. Odla för smak - Vad gör man med sin skörd Stadsodling - hur kommer man igång Stadsodling - Att praktisera hållbar utveckling Stadsodling - Vad händer i en stad där människor börjar att odla Odla där ni är - I staden, på landet, inomhus, i källare och på tak Odlandets grunder Just nu är vi verksamma i tre stadsodlingar i Västerås. Klicka in på rubrikerna nedanför för att kika in i våra odlingar. Takfarmen Tillsammansodlingen Stadsodlarna Västerås.

Johannes Wätterbäck, pedagog, stadsodlare, föreläsare och odlingskreatör, Takfarmen Tillsammansodlingen Stadsodlarna Västerås

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Naturum/friluftsmuseer

AB02 Uppgift-baserad skattjakt

Det finns stora möjligheter att utnyttja närmiljön och digitalteknik genom att kombinera äventyr och utmaning. Vi utnyttjar det stadsnära skogsområdet och med hjälp av gps:er kommer ni få leta ”skatter” och genomföra uppdrag. Ni får även konstruera egna uppdrag som ni ”utsätter” övriga deltagare för. Workshopen innehåll är anpassningsbart till samtliga lärarkategorier från fritidshem till gymnasieskolan...

Olof Fastén, universitetsadjunkt och Kristina Thorshag, masterexamen i utomhuspedagogik, lärarutbildningen vid Göteborgs Universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet

AB03 Teambuilding i naturen

Syftet är att stärka sammanhållningen i en grupp samt att lära sig visa respekt för varandra och naturen. Målgrupp har för oss varit åk 4, men upplägget fungerar även för åk 5-9. Vi arbetar med roliga samarbetsövningar i naturen där olika sinnen används. Problemlösning som att bygga vindskydd, laga egen lunch och andra utmaningar ingår i upplägget. Platsen i en vacker skog är viktig och vi kommer in på kretslopps- och avfallsfrågor, vattenförbrukning och diskussioner om allemansrätt och biologisk mångfald. Ett annat tema som genomsyrar dagen är varm, torr och mätt, eftersom årstiden var oktober och november. Som avslutning pratar vi om skogen som ekosystem och de kretslopp vi kunnat se. Inläringen förstärks av att vi använder både kroppsliga, rumsliga, sociala, språkliga, logiska och reflekterande färdigheter. Upplägget är kopplat både till läroplanens allmänna mål och flera mål i naturorienterade ämnen.

Lisa Lundin, utomhuspedagog, lärare, Lars Magnusson, NO-lärare, läroboksförfattare och museipedagog, Miljöverkstan i Haninge resp Naturhistoriska riksmuseet

Målgrupp: 4-6, 7-9, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer

AB04

Sharing Nature – på svenska

Under den här workshopen vill vi förmedla idéer kring hur man, med hjälp av enkla övningar, kan få ett fint flyt under sina pass ute i naturen tillsammans med eleverna. När gruppen kommer i "flow" visar eleverna intresse och nyfikenhet inför uppgifterna och koncentrationen i gruppen är god. Genom att lägga upp sina pass enligt idén om Flow Learning skapar vi detta attraktiva tillstånd av goda inlärningsmöjligheter och en känsla av att vi har det trevligt ute i naturen. När vi har flow i våra utepass kan vi arbeta med Lgr11s centrala innehåll och vi kan träna de flesta av de förmågor som våra elever behöver utveckla. Vår bakgrund i Flow Learning: Vi har använt Joseph Cornells böcker om Sharing Nature with Children under flera år i vårt arbete som utomhuspedagoger. Vi har också gått en femdagarskurs på plats i Kalifornien hos Joseph och fått en djupare förståelse för Flow Learning.

Maria Hjortman, lärare, Mikael Bernövall, lärare, utomhuspedagog och Sven Andersson, utomhuspedagog Enabygdens Naturskoleverksamhet i Enköpings kommun

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer

AB05

Tälja med kniv och yxa

Förr var slöjdandet en livsnödvändighet i alla kulturer. I vårt moderna samhälle har slöjdandet blivit ett sätt att ta ställning, att leva hållbart, att göra saker för hand och lösa problem av egen kraft. Att göra själv ger frihet och är roligt. Slöjdandet är gränslöst och förenar. I workshopen ges en introduktion till täljning med kniv och yxa med barn. Teman som kniv och täljvett, klyvning med yxa, lämpliga träslag, exempel på saker att göra med barn varvas med praktiska övningar i olika täljgrepp samt täljning av ett litet föremål. Täljandet är inte begränsat till skogen; i de gröna områden i och runt staden finns tillgång på material, fråga kommunen eller andra som förvaltar områden. Täljandet övar upp finmotoriken och inbjuder till lärande över ämnesgränserna: Hur växer ett träd? - Skogens betydelse för miljön - Allemansrätten - Historik/självhushåll - Funktion/estetik - Slit och släng/miljö och hållbarhet.

Mette Handler - slöjdare

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Naturum/friluftsmuseer

AB06

Ledarskap och feedback

En workshop som med utomhuspedagogiska övningar ger en konkret upplevelse av hur du som ledare/lärare kan tänka kring elevers/kollegors olika styrkor och svagheter. Samt hur du kan effektivisera ert gemensamma arbete genom att använda varandras olikheter och våga ge varandra feedback.

Tove Johansson, universitetsadjunkt idrott och hälsa Linköpings universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

AB07

Friluftsliv för barns hälsa och utveckling

Skogshjältarna, ett projekt som genom friluftsliv ökar barns möjligheter i socioekonomiskt utsatta områden. Vi delar med oss av de metoder och erfarenheter som Friluftsfrämjandets och Rädda barnens projekt skapat. Ett projekt som har resulterat i metod-, utbildnings-, och aktivitetsmaterial för det enkla friluftslivet i F och åk 1. För att vistelsen i naturen ska kännas meningsfull, lärorik och rolig krävs det grundläggande kunskaper om vad och hur man kan göra. Vi inkluderar kunskaper målgruppen ofta saknar som allemansrätt, naturlära, friluftskunskap och barns rättigheter. Att få vara torr, varm och mätt är en förutsättning för att vistelsen i naturen blir rolig. En framgångsfaktor är att vi utbildat pedagoger vid samma tidpunkt som friluftsaktiviteter genomförts med barnen. I utbildningen får pedagogerna enkla verktyg kopplade till läroplanen, skolans värdegrundsarbete och FN:s Barnkonvention som lätt kan inkluderas i undervisningen.

Åsa Stelin Barrén, projektledare för Skogshjältarna och Tuula Torro, förskolechef, föreläsare, Friluftsfrämjandet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

AB08

Plats för slöjd

Vi vill visa hur man med slöjd som arbetsmetod kan undersöka en plats. Arbetsmetoden ger också tankar kring resursanvändning och hållbar utveckling. Det handlar om kommunikation både med en naturplats och utåt mot det omgivande samhället. Vi berör också digitala verktyg som är användbara i sammanhanget.

Ingemar Nyman, miljöpedagog, Miljöverkstaden i Helsingborg

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

AB09

Hitta balansen i naturen

Både barn och vuxna mår bra av att vara i naturen. Hälsoaspekten ligger underförstått som en viktig ingrediens i all utomhuspedagogik. Men för att budskapet ”du mår bra i naturen” ska få tyngd och trovärdighet bör det grundas i egna upplevelser. Under den här workshopen får du veta vad forskningen säger om varför naturen har en så välgörande inverkan på oss. Men framför allt får du själv prova på hur du kan använda närmsta dunge för att få både den rörelse och återhämtning du behöver. Rörelsedel: Använd naturens former för att mjukt och lekfullt öva balans, styrka och rörlighet. Helt utan tävling eller prestationskrav. Lugn och ro-del: Öva dig i att öppna sinnen, fokusera och få en stund för eftertanke och reflektion. Kom tillbaka lite starkare och dofta skog!

Bosse Rosén, sjukgymnast, naturhälsopedagog och instruktör i mindfulnes, en av Storstockholms naturguider

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården

AB10

Utomhuspedagogik i praktik och teori – med alla sinnen

Denna tre timmars workshop riktar sig mot lärare verksamma i förskolan, lärare i F-3, rektorer, skolhälsovård, lärarutbildare, landskapsarkitekter via utomhuspedagogik – en platsbaserad undervisning i närmiljön där de didaktiska frågeställningarna står i fokus. Jag kommer att utgå från uppdraget i Lpfö 98 reviderad 2010 och Lgr11 genom att knyta kunskapsformerna till lärandeprocessen, personlig social utveckling, lärmiljöer (platser), hälsa och hållbar utveckling.

Anders Szczepanski, enhetschef, Nationellt Centrum för Utomhuspedagogik Linköpings universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

AB11

Uhp ledarskap - utnyttjande av rummets volym

En praktisk workshop som genom övningar visar hur du med ditt ledarskap ökar kvalitén på undervisningen utomhus. Hur skalar vi bort det som stör eleverna, vilka möjligheter ger oss uterummet för bedömning, vad gör vi för att veta att skapa ömsesidigt förtroende till gruppen, var i processen lägger vi vår energi, hur spar vi tid genom att jobba utomhus? Workshopen avslutas med reflektionsövningar som lyfter kvalitén när vi tar med lärandet utanför skolans väggar. Nyckelord: Utomhuspedagogik (Uhp) ledarskap, metod, process.

Torbjörn Wrangé, utomhuspedagog

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Naturum/friluftsmuseer

AB12

Linköpings Naturskola - mitt i stan

Vi vill visa hur man med enkla medel kan arbeta med lärandet och platsens betydelse för ett rikt lärande som känns i hela kroppen. Denna workshop ger dig upplevelser som integrerar skolans samtliga ämnen på olika nivåer från för - till grundskola. Den ger dig idéer och inspiration för att lämna innerummet. Vi visar på progressionen i lärandet och enkelheten - för vi tycker att lärandet ska kännas i hela kroppen.

Carina Brage, verksamhetsansvarig och Klas Schlichting, trädgårdsmästare, Linköpings Naturskola

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Naturum/friluftsmuseer

AB14

Öppna för naturkontakt – förvaltarens roll och möjligheter

Hur kan du som förvaltare underlätta för skolan att vara mer ute? Många barn och lärare behöver hjälp för att hitta och uppleva natur både där de bor och längre bort. Hur kan vi erbjuda hälsofrämjande och lockande miljöer för lek, lärande och äventyr från naturreservat till stadens parker och skolgårdar? Skraddarsytt program där du som förvaltare eller lärare diskuterar behov, möjligheter och utmaningar. Goda exempel från nationalparker och stadsmiljöer som succén med Tjäderstigen i Tyresta, utomhusklassrum och ekobaser. På vilket sätt kan lokala naturvårdssatsningen (LONA) bli en väg till finansiering?

Vi besöker bland annat den nya upplevelsestigen i Hackelboö i Rimforsa där barn med sina vuxna kan bli ”naturagenter”. Hur fungerar det och vad har man lärt sig på vägen?

Eva Sandberg, Centrum för naturvägledning och Petter Åkerblom, Movium

Målgrupp: Rektorer/förskolechefer, Naturum/friluftsmuseer

A15 B15 **I Ur och Skur i förskolan**

I Ur och Skur erbjuder olika lärmiljöer där barn får möjlighet att utveckla sina kunskaper. Under denna workshop kommer du att få prova några aktiviteter och lekar för att uppleva med alla sinnen och hela kroppen utifrån mål i Läroplanen. Vi kommer att visa och berätta hur vi tänker och arbetar med friluftsliv, utomhuspedagogik och upplevelsebaserat lärande. Ett arbetssätt som ger en bra grund i arbete mot en mer hållbar livsstil.

Kerstin Andersson, förskollärare, I Ur och Skur

Målgrupp: Förskola, Lärarutbildare

A16 B16 **Att lära in hållbar utveckling ute**

I denna workshop får deltagarna prova på aktiviteter från boken "Att lära in ute för hållbar utveckling". Övningarna tar avstamp från de olika ingångarna: ekologisk, ekonomisk, och social hållbar utveckling där ämnesöverskridande frågor fokuseras, konkretiseras och problematiseras. Utemiljön ses som en arena och utgångspunkt i vilken övningarna genomförs.

Annika Manni, lärarutbildare, Umeå universitet

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9

A17 B17 **Lek Odlä Väx!**

Följ med på en interaktiv presentation av Lek Odlä Väx! - en upplevelseinriktad verksamhet för förskolebarn på Stiftelsen Rosendals Trädgård i Stockholm. På ett lekfullt sätt kommer du att få möta årets växlingar i trädgården. Från tidiga vårtecken med knopp och jord till vintervila. Tillsammans skapar vi utifrån platsens förutsättningar. Verksamheten Lek Odlä Väx! riktar sig till förskolegrupper som under sex träffar följer årstiderna i trädgården. Trädgårdsarbetet i varje träff är inspirerat av trädgårdsmästarnas sysslor. Barnen får vara med och så, plantera, vattna, skörda, smaka och förbereda för nästa års odlingar när vi lägger kompost. Lek är en viktig del i vår pedagogiska metod. Att få vara medskapare och pröva nya erfarenheter i leken förkroppsligar upplevelsen som då blir till erövrad kunskap. Vi vill på trädgårdsvis locka till lek, odling och växande. Kom och förvandlas och förundras tillsammans med oss!

Eva Svensson och Klara Palerius, trädgårdspedagoger,

Annelie Johansson, projektledare, Rosendals Trädgård

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

A18 B18 **Klart det går**

Friluftaktiviteter for barn og unge med fysisk funksjonsnedsettelse. Praktisk gjennomføring av aktiviteter og tips til hvordan disse kan tilpasses/tilrettelegges for barn og unged med fysisk funksjonsnedsettelse, eksempelvis syn, hørsel, bevegelse, astma/allergi, overvekt.

Stein Roar Slotterøy, friluftspedagog, Dalane og Jæren friluftsråd

Målgrupp: 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Skolhälsovården

A19 B19 **Gruppaktiviteter i ljus och mörker**

Med inspiration från unga scouters verksamhet kommer vi att uppleva och utföra samlingar, lekar, utmaningar och samarbeten samtidigt som vi diskuterar de pedagogiska och sociala effekterna. Vilka fördelar finns det med att nyttja den mörka delen av året? Och hur kan ni omsätta och nyttja dessa aktiviteter hemma i er verksamhet? Vi utbyter idéer!

Åsa Dickson, pedagog och scoutledare, Värmdö Sjöscoutkår

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer

A20 B20 **ALLA barns rätt till SKRUBBSÅR**

Många barn med funktionsnedsättningar har svårigheter att kunna medverka på lekplatser vilket kan innebära en upplevelse av utanförskap. I workshopen kommer vi att fokusera på vikten av att alla barn får möjlighet att leka tillsammans och dela lekens glädje! Vi själva testar och prövar på leksituationer med hjälp av olika hjälpmedel såsom rullstol och fingerad optik. Checklistor som tydliggör några funktionsnedsättningar och dess behov för att skapa förutsättningar för medverkan i lek kommer att användas. Vi reflekterar även tillsammans över vilka utvecklingsmöjligheter som kan finnas och kan ge förslag till varandra hur dessa kan genomföras. Alla ni som i era yrkesroller, som har med barns lekplatsmiljö eller är intresserade av barns lekplatsmiljöer är välkomna.

Kicki Karlsson, idrottslärare, universitetsadjunkt, Linköpings Universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer

A21 B21 **Våga gå ut med eleverna**

Våga gå ut med eleverna. Innehåll Med rätt kunskap och rätt utrustning kan du förebygga och hantera de risker som finns med verksamhet utomhus. Inom Civilförsvarsförbundet har vi många års praktisk erfarenhet av kurser utomhus. Bland annat har vi lärt oss hur de risker som är förknippade med verksamheten kan förebyggas och hanteras. Vi kan ge dig verktyg för att våga gå ut med eleverna samtidigt som din kunskap ökar elevernas säkerhet.

Jan Alsander, utbildningschef, Civilförsvarsförbundet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9

A22 B22 **Integration med utomhuspedagogiska metoder**

Vi vill visa hur man kan arbeta med integration i olika former med hjälp av natur- och kulturmöten. Bakgrunden till denna workshop är ett EU-projekt som Linköpings Universitet har drivit tillsammans med universitet från Finland, Danmark och Italien.

Eva Kätting, universitetsadjunkt och Katarina Johansson, universitetsadjunkt, Nationellt centrum för utomhuspedagogik

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Kommunikatörer

A23 B23 **Fladdermöss- nattens tysta jägare**

Upplevelsebaserat lärande om fladdermössens betydelse för våra ekosystem och biologisk mångfald. Roliga övningar som går igenom arternas livscykel och unika egenskaper genom interaktivitet och samarbete.

Christer Gunnarsson, lärare/forskare

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer,

A24 B24 **Utbildningsplats skärgården**

I workshopen lyfter vi samtalsämnet *Funktionsnedsättning i publika utemiljöer* samt delger tanken bakom det pedagogiska material som ska fungera för barn och unga med funktionsnedsättning och barn med utländsk bakgrund. Hur kan vi visa, prata om, delge och inspirera om naturen genom våra sinnen? Hur kan vi lära oss genom att uppleva? Hur kan jag göra något för naturen idag och imorgon? Vi binder ihop platsens historia, nutid och framtid på olika sätt i materialet.

Sandra Löfgren, projektledare, Skärgårdsstiftelsen

Målgrupp: 4-6, 7-9, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Naturum/friluftsmuseer

A25 B25 **Repets möjligheter till kunskap**

Hur kan vi använda repet som ett pedagogiskt verktyg? Repet ger oss stora möjligheter till kunskap inom många områden. Här kommer du att få prova på olika övningar inom matematik, engelska, geografi och idrott som med fördel genomförs utomhus. Ex. geometriska figurer, glosförhör, Sverigearbete och utmanade samarbetsövningar.

Annika Hassel, grundskollärare, Sankt Anna skärgårdsskola

Målgrupp: F-åk3, 4-6

A26 **Leken som pedagogiskt verktyg**

På Örebro naturskola använder vi oss dagligen av leken som ett pedagogiskt verktyg. Det kan vara för att förklara ekologiska samband som vi ser i naturen eller för att få en känsla för något vi jobbar med, tex hur det är att vara en fladdermus som jagar utan att se. Vi använder också lekar för att befästa saker vi jobbat med under dagen. Under workshopen kommer att leka lekar och resonera kring hur vi ser på och arbetar med leken som pedagogiskt verktyg; hur vi kopplar dem till verkligheten och hur vi konstruerar lekar efter våra behov och syften. Välkomna till en lekfull workshop!

Niklas Jarl och Birgitta Jansson, naturpedagoger, Örebro naturskola

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Lärarutbildare

B26 **Ätlig skolgård**

I denna workshop får du praktiska tips och idéer kring hur ni kan skapa en ätlig skolgård. Vad passar bra att plantera och hur gör man egentligen? Hur kan vi anordna en enklare matlagningsaktivitet kopplat till odlingen? Vad måste vi tänka på när vi sätter igång och hur håller vi engagemanget för skolträdgården uppe? Genom aktiviteter i skolträdgården får barnen grundläggande kunskap om mat och kretslopp, samtidigt som kommunikationen stärks, vardagliga förmågor tränas och barnen får bättre matvanor. Workshopen utgår från det arbetssätt som utvecklats vid Edible Schoolyard i Berkeley, Kalifornien, där det riktar sig till årskurs 4-6. Arbetssättet kan anpassas även till andra åldersgrupper.

Emma Crawley, skolgårdsinspiratör, projektledare inom satsningen Pedagogiska skolgårdar i Västerås stad

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Naturum/friluftsmuseer

A27

Fyll på ditt lekförråd!

Genom olika samarbets- och gruppövningar stärker vi gruppkänslan i klassen eller på fritidshemmet. Vi ger tips och idéer på olika övningar, som kommer att vara till hjälp för pedagoger. Vi har kopplat lekarna till Lgr 11 vilket gör de lätta att använda.

Camilla Jönsson, fritidspedagog, Sätostaskolan i Höör

och Jessica Lindvall, fritidspedagog, Bjärehovskolan i Bjärred

Målgrupp: F-åk3, 4-6

A28

B28

Estetiska lärprocesser och Matematik

Under workshopen presenteras erfarenheter från en studie kring estetiska lärprocesser och matematik som genomförts med barn i förskolan (6-åringar). Projektet har finansierats av Linköpings Universitet och är ett samarbete mellan estetiska ämnen och matematik. I studien undersöktes barnens matematikutveckling före och efter en intervention, där musik och rörelse/motorik användes som verktyg för att träna matematik och där platsen för lärandet flyttades från det traditionella klassrummet. Under workshopen utför och prövar vi tillsammans ett urval av de övningar och sånger som tillämpades när projektet genomfördes. Vi kopplar det vi prövar och utför till resultaten från studien och till annan forskning med koppling till motorik, musik och skolprestationer. Rapporten kommer att publiceras under VT 2015 och finnas tillgänglig för de som önskar "läsa på" innan workshopen.

Catarina Jeppsson, universitetsadjunkt idrott och hälsa och Anna Englund Bohm, universitetsadjunkt musik, Linköpings universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården

Parallella workshops fredag 18 september

CD kl 11.00-15.30 (OBS! Dubbelpass) C kl 11.00-12.30 D kl 14.00-15.30

Anm kod Rubrik/innehåll/workshopledare/målgrupp

CD01 Odla där du är - odlingens grunder

Odla med barn och pedagoger Odlandets grunder Att stimulera till odling och kunskap om odling och inspirera pedagoger och barn till att odla sin egen mat och se naturens/ livets samband. Föreläsningar jag gör som kan ge en bredare bild av mig. Odla för smak - Vad gör man med sin skörd Stadsodling - hur kommer man igång Stadsodling - Att praktisera hållbar utveckling Stadsodling - Vad händer i en stad där människor börjar att odla Odla där ni är - I staden, på landet, inomhus, i källare och på tak Odlandets grunder Just nu är vi verksamma i tre stadsodlingar i Västerås. Klicka in på rubrikerna nedanför för att kika in i våra odlingar. Takfarmen Tillsammansodlingen Stadsodlarna Västerås.

Johannes Wätterbäck, pedagog, stadsodlare, föreläsare och odlingskreatör Takfarmen Tillsammansodlingen Stadsodlarna Västerås

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Naturum/friluftsmuseer

CD02 Uppgift-baserad skattjakt

Det finns stora möjligheter att utnyttja närmiljön och digitalteknik genom att kombinera äventyr och utmaning. Vi utnyttjar det stadsnära skogsområdet och med hjälp av gps:er kommer ni få leta ”skatter” och genomföra uppdrag. Ni får även konstruera egna uppdrag som ni ”utsätter” övriga deltagare för. Workshopen innehåll är anpassningsbart till samtliga lärarkategorier från fritidshem till gymnasieskolan...

Olof Fastén, universitetsadjunkt och Kristina Thorshag, masterexamen i utomhuspedagogik lärarutbildningen vid Göteborgs Universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet

CD04

Sharing Nature – på svenska

Under den här workshopen vill vi förmedla idéer kring hur man, med hjälp av enkla övningar, kan få ett fint flyt under sina pass ute i naturen tillsammans med eleverna. När gruppen kommer i "flow" visar eleverna intresse och nyfikenhet inför uppgifterna och koncentrationen i gruppen är god. Genom att lägga upp sina pass enligt idén om Flow Learning skapar vi detta attraktiva tillstånd av goda inlärningsmöjligheter och en känsla av att vi har det trevligt ute i naturen. När vi har flow i våra utepass kan vi arbeta med Lgr11s centrala innehåll och vi kan träna de flesta av de förmågor som våra elever behöver utveckla. Vår bakgrund i Flow Learning: Vi har använt Joseph Cornells böcker om Sharing Nature with Children under flera år i vårt arbete som utomhuspedagoger. Vi har också gått en femdagarskurs på plats i Kalifornien hos Joseph och fått en djupare förståelse för Flow Learning.

Maria Hjortman, lärare, Mikael Bernövall, lärare, utomhuspedagog och Sven Andersson, utomhuspedagog Enabygdens Naturskoleverksamhet i Enköpings kommun

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer

CD05

Tälja med kniv och yxa

Förr var slöjdandet en livsnödvändighet i alla kulturer. I vårt moderna samhälle har slöjdandet blivit ett sätt att ta ställning, att leva hållbart, att göra saker för hand och lösa problem av egen kraft. Att göra själv ger frihet och är roligt. Slöjdandet är gränslöst och förenar. I workshopen ges en introduktion till täljning med kniv och yxa med barn. Teman som kniv och täljvett, klyvning med yxa, lämpliga träslag, exempel på saker att göra med barn varvas med praktiska övningar i olika täljgrepp samt täljning av ett litet föremål. Täljandet är inte begränsat till skogen; i de gröna områdena i och runt staden finns tillgång på material, fråga kommunen eller andra som förvaltar områden. Täljandet övar upp finmotoriken och inbjuder till lärande över ämnesgränserna: Hur växer ett träd? - Skogens betydelse för miljön - Allemansrätten - Historik/självhushåll - Funktion/estetik - Slit och släng/miljö och hållbarhet.

Mette Handler - slöjdare

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Naturum/friluftsmuseer

CD06

Ledarskap och feedback

En workshop som med utomhuspedagogiska övningar ger en konkret upplevelse av hur du som ledare/lärare kan tänka kring elevers/kollegors olika styrkor och svagheter. Samt hur du kan effektivisera ert gemensamma arbete genom att använda varandras olikheter och våga ge varandra feedback.

Tove Johansson, universitetsadjunkt idrott och hälsa Linköpings universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

CD07

Friluftsliv för barns hälsa och utveckling

Skogshjältarna, ett projekt som genom friluftsliv ökar barns möjligheter i socioekonomiskt utsatta områden. Vi delar med oss av de metoder och erfarenheter som Friluftsförbundet och Rädda barnens projekt skapat. Ett projekt som har resulterat i metod-, utbildnings-, och aktivitetsmaterial för det enkla friluftslivet i F och åk 1. För att vistelsen i naturen ska kännas meningsfull, lärorik och rolig krävs det grundläggande kunskaper om vad och hur man kan göra. Vi inkluderar kunskaper målgruppen ofta saknar som allemansrätt, naturlära, friluftskunskap och barns rättigheter. Att få vara torr, varm och mätt är en förutsättning för att vistelsen i naturen blir rolig. En framgångsfaktor är att vi utbildat pedagoger vid samma tidpunkt som friluftaktiviteter genomförts med barnen. I utbildningen får pedagogerna enkla verktyg kopplade till läroplanen, skolans värdegrundsarbete och FN:s Barnkonvention som lätt kan inkluderas i undervisningen.

Åsa Stelin Barrén, projektledare för Skogshjältarna och Tuula Torro, förskolechef, föreläsare, Friluftsförbundet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

CD08

Plats för slöjd

Vi vill visa hur man med slöjd som arbetsmetod kan undersöka en plats. Arbetsmetoden ger också tankar kring resursanvändning och hållbar utveckling. Det handlar om kommunikation både med en naturplats och utåt mot det omgivande samhället. Vi berör också digitala verktyg som är användbara i sammanhanget.

Ingemar Nyman, miljöpedagog, Miljöverkstaden i Helsingborg

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

CD09

Hitta balansen i naturen

Både barn och vuxna mår bra av att vara i naturen. Hälsospekten ligger underförstått som en viktig ingrediens i all utomhuspedagogik. Men för att budskapet ”du mår bra i naturen” ska få tyngd och trovärdighet bör det grundas i egna upplevelser. Under den här workshopen får du veta vad forskningen säger om varför naturen har en så välgörande inverkan på oss. Men framför allt får du själv prova på hur du kan använda närmsta dunge för att få både den rörelse och återhämtning du behöver. Rörelsedel: Använd naturens former för att mjukt och lekfullt öva balans, styrka och rörlighet. Helt utan tävling eller prestationskrav. Lugn och ro-del: Öva dig i att öppna sinnen, fokusera och få en stund för eftertanke och reflektion. Kom tillbaka lite starkare och dofta skog!

Bosse Rosén, sjukgymnast, naturhälsopedagog och instruktör i mindfulness, en av Storstockholms naturguider

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården

CD10

Utomhuspedagogik i praktik och teori – med alla sinnen

Denna tre timmars workshop riktar sig mot lärare verksamma i förskolan, lärare i F-3, rektorer, skolhälsovård, lärarutbildare, landskapsarkitekter via utomhuspedagogik – en platsbaserad undervisning i närmiljön där de didaktiska frågeställningarna står i fokus. Jag kommer att utgå från uppdraget i Lpfö 98 reviderad 2010 och Lgr11 genom att knyta kunskapsformerna till lärandeprocessen, personlig social utveckling, lärmiljöer (platser), hälsa och hållbar utveckling.

Anders Szczepanski, enhetschef, Nationellt Centrum för Utomhuspedagogik Linköpings universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

CD11

Salutogent ledarskap i en aktiv grupputveckling.

Detta pass behandlar dels aktuell forskning gällande en arbetsgrupps utveckling till ett välfungerande team, dels teorier och erfarenheter gällande ett salutogent (hälsofrämjande) förhållningssätt, både i rollen som ledare och som gruppmedlem. Syftet är att konkretisera och tydliggöra dessa teorier och tankar genom praktiska övningar och olika former av reflektioner. Deltagarna förväntas medverka aktivt i både övningar och reflektioner, samt bidra med egna tankar och erfarenheter. Alla som är intresserade av att arbeta med medveten grupputveckling där både medlemmar och ledare i gruppen tar ett ansvar för processen är välkomna!

Helena Alesgård, universitetsadjunkt, Linköpings Universitet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Naturum/friluftsmus

CD12

Skogsmulle i förskolan, lärande i naturen

Ge barnen en bra start i livet! Friluftsförämjandets unika pedagogik bygger på att låta varje barn vara barn och uppleva med alla sinnen. Med vår utbildning "Skogsmulle i förskolan" i ryggen kan du ta med dig förskolebarnen ut i naturen, och genom nyfikenhet, erfarenhet, rörelse, kunskap och gemenskap låta äventyren växa fram. Med friluftsliv på schemat får barnen ett varsamt förhållningssätt till naturen och miljö och lära sig att förstå sin delaktighet i naturens kretslopp. Här grundlägger de friluftaktiviteter och lust till fysisk aktivitet. Att dagligen och helt väderberoende få vistas ute är viktigt för alla barn. I workshoppen kommer du att få prova på olika aktiviteter utifrån de verktygen som vi använder oss av i Skogsmulle i förskolan. Samt hur du själv kan starta upp verksamheten på er förskola. Utifrån våra nya samarbetsavtal och utbildningen Skogsmulle i förskolan för pedagoger.

Sofia Nordwall, projektledare Skogsmulle i förskolan, Friluftsförämjandet

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

CD13

Förskolegårdens lek- och lärmiljö

Platsen är viktig för lärande i arbetet med I Ur och Skur. Utemiljön ger möjlighet till många olika rum och hela Läroplanen. Under denna workshop som genomförs på förskolegården, kommer Eva att beskriva hur du kan använda utemiljön för att utmana barnen i deras lärande och lek med mycket spänning. Du får veta mer om arbetet, gården och förankring av värdegrunden. Du kommer att få prova på olika aktiviteter utifrån t.ex. matematik, språk, teknik, Naturvetenskap och konstruktion. Samt hur vi använder elden och Tp´t kanske hinner vi tillaga något över elden.

Eva Lunnbäck, förskollärare utomhuspedagog, I Ur och Skur förskola i Linköping

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

Ledarskap för lärande

Det krävs ett genomtänkt ledarskap för att ge förutsättningar för alla att utvecklas. Metoderna och övningarna som används i workshopen är hämtade och inspirerade av utomhuspedagogik och the Genuine Contact™ Program.

En kollega brukar prata om regnbågsberättande när vi tänker kring utställningar som är hans huvudspår. Jag vill använda samma begrepp för att visa vikten av att blanda och variera sätten att göra för att lära. Genom att använda allas kunskap, många sinnen, olika miljöer, reflektion, enskilt arbete och gruppövningar ges fler möjlighet att blomma ut och lära maximalt.

Platsens betydelse och kommunikation ligger som en röd tråd genom workshopen. Med tanke på konferensens tema används språk och kultur i övningarna för att ge exempel. Metoden ligger i fokus och den kan du själv forma för att passa i din grupp, i ert sammanhang.

Anders Johansson är utomhuspedagog, train the trainer i the Genuine Contact™ Program, Etiklots™, idag är han verksam vid Friluftsn och delägare i Genuine Contact™ LLC.

Målgrupp: Från år 4 och uppåt, inkl. rektorer, politiker, planerare, m.fl.

C14 D14

Skapa ditt eget äventyr

Följande moment ingår i programmet: Att kunna klä sig på ett sätt som är anpassat för friluftsliv. Det gäller materialval, flerskiktprincipen samt kunskaper om hur vi kan skydda utsatta delar av kroppen, exempelvis händer och fötter. Ett tält är ett fantastiskt mobilt hem i naturen. Men för att det skall fungera optimalt krävs kunskap om olika tälttyper, uppsättning, placering och vård. Dessutom bör man känna till vilka regler som gäller för att få tälta. Att kunna tillaga mat i naturen med hjälp av ett enkelt fältkök är en förutsättning för en längre vistelse i naturen. Programmet beskriver hur köken fungerar och deltagarna för tillaga en enkel rätt samt att exempel ges på vilka enkla friluftsrätter som finns att tillgå på marknaden.

Jan Engqvist, enhetschef, Fenomenmagasinet, Naturguide vid Linköpings kommun

Målgrupp: 7-9, Rektorer/förskolechefer

C15 D15

Leka och lära naturvetenskap och teknik ute

Vår förhoppning med workshopen är att inspirera pedagoger att vara nyfikna på vardagsfenomen, våga fånga ögonblicken och utmana sig själva när det gäller naturvetenskap och teknik men också att använda sig av berättelsen som utgångspunkt för utforskandet i vardagen. Aktiviteterna är kopplade både till förskolans och skolans läroplaner. Aktiviteter är tagna ur boken med samma namn som workshopen.

Anna Ekblad, naturskolepedagog och Gun Jacobsson, naturskolepedagog emerita, Naturskolan i Lund

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Lärarutbildare

C16 D16

Leka och lära matematik ute

Matematik är så mycket mer än siffror och tal på papper. Det handlar också om fantasi och självförtroende. Med förskolebarnen passar det utmärkt att arbeta med språket, rumsuppfattning, sortering och mönster – ute och i lekform. Ute i naturen kommer rörelse, samarbete och upptäckarglädje in på ett självklart sätt. På samma sätt känns det naturligt att grunderna för matematikförståelse måste ske med hela kroppen och alla sinnen. Vi vill ge exempel på hur man kan arbeta med grunderna till matematikförståelse samtidigt som barnen får leka, samarbeta, röra på sig och uppleva naturen.

Kajsa Molander, naturskolepedagog, föreståndare för Upplandsstiftelsens naturskola

Målgrupp: Förskola

- C17 **Allemansrätten på ett lekfullt sätt**
 Genom olika lekar går vi på ett pedagogiskt sätt igenom allemansrättens rättigheter och skyldigheter. Vi spelar charader och planerar en skogspromenad genom att skapa karta med en berättelse. Deltagarna ”certifieras” med en liten allemansrättsbok med deras namn.
Anders Larsson, rekreationsskonsult, Skogssällskapet
Målgrupp: F-åk3, 4-6
- C18 D18 **Snacka med djuren!**
 Kan du följa med i en vardagskonversation på fiskmåssiska eller kan du kanske till och med göra dig förstådd på kråkspråk? Vad säger egentligen turkduvan och varför? Vad kan man berätta i en bidans? Hur fungerar fåglars nästan universella varningssignaler och vad ska man helst inte säga när man är bland ekorrar eller älgar? Kan vi av detta lära oss något när vi vill försöka göra oss förstådda människor emellan? Att kommunicera med djuren på djurens vis, lite som doktor Dolittle? Under denna workshop kommer vi bland annat att lyssna på stadens flygande innevånare, men eftersom det är en septemberdag får vi nog stå för det mesta snacket själva! Vi övar på hur man kan härma några olika fåglars, insekters och däggdjurs sätt att kommunicera med såväl ljud som rörelser.
Kennert Danielsson, biolog/pedagog, Göteborgs naturhistoriska museum och Göteborgs botaniska trädgård
Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer
- C19 D19 **”Trädens konung”- Temaarbete för åk F-6**
 ”Trädens konung”- Temaarbete för åk F-6 Eken kan bli mycket gammal, flera hundra år är inte ovanligt. Upp till 1 500 olika arter av insekter, svampar, mossor och lavar kan leva i en gammal ek. Vi vill visa hur man med eken som utgångspunkt kan arbeta ämnesövergripande med hjälp av utomhuspedagogik. Vi integrerar alla skolans ämnen i arbetet med eken och tränar det naturvetenskapliga arbetssättet med reflektion efteråt. Med hjälp av samarbetsövningar i de olika ämnena får deltagarna möjlighet att träna formativbedömning och att använda en bedömningsmatris. Vi undersöker eken med alla våra sinnen, funderar över hur länge den har stått där och vad använder man den till förr och nu. Vi gör berättelser, skriver dikter, räknar, löser problem och använder ekens alla delar till kreativt skapande.
Lena Sköldberg och Monica Happe Linde, lärare/naturskolelärare
Målgrupp: F-åk3, 4-6

C20 D20 **Tänt var det här!**

Utomhusdidaktik med fokus på naturvetenskap för F-3. Workshopen behandlar naturvetenskapliga begrepp och modeller i ett utomhusdidaktiskt perspektiv. Med utgångspunkt i kemiska processer som eld och förbränning behandlas praktisk och konkret ute-kemi kopplad till syfte och centralt innehåll i läroplanen och kursplanen för NO. Hur kan elever utveckla förtrogenhet med kemiska begrepp och modeller utifrån elden och hur kan stormköket användas för naturvetenskapliga undersökningar ute? Hur kan eldens användning förr och nu, i olika kulturer, inom myter och konst inbjuda till ett lustfyllt lärande? Workshopen presenterar enkla metoder för hur eleverna på ett säkert sätt kan utforska eld, energi och vatten och vi kommer att lyfta ett tematiskt och projektinriktat arbetssätt som utgår från elevernas frågor och intressen.

Anna Carin Nyberg, adjunkt och Lotta Billing, adjunkt, lärarutbildningen på Stockholms Universitet

Målgrupp: F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Skolhälsovården, Naturum/friluftsmuseer

C21 D21 **UtomhusDramatik**

Oavsett plats finns det något att hämta för fantasin. Här får du inspiration att verkligen använda olika rum utomhus till olika ämnen och på olika sätt. Från aktiva övningar till lugna och reflektiva.

Stefan von Bothmer, Biolog, utomhuspedagog, Kosters Trädgårdar

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer

C22 D22 **Att lära in matematik ute**

Vi vill visa hur man m.h.a utomhuspedagogik i naturen eller på skolgården kan träna grundläggande begrepp, göra uppskattningar, samarbeta, kommunicera och samtidigt arbeta mot kursplanens mål i matematik. Övningarna är hämtade från boken Att lära in matematik ute 2 och workshop-ledare är en av bokens författare.

Robert Lättman Masch, naturskolepedagog, Nynäshamns Naturskola

Målgrupp: F-åk3, 4-6

C23 D23 **Utomhusmatlagning med barn**

Kreativiteten i utomhusköket, samarbetet och förundran för den egentillverkade maten väcker både hunger och nyfikenhet. Att arbeta med maten från jord till bord och tillbaka igen ur olika perspektiv berör de flesta av skolans ämnen. Här får du konkreta tips kring matlagning utomhus, alltifrån förberedelser och organisation till recept. Vi diskuterar vilken tematik vi kan arbeta utifrån som speglar läroplanens kursmål och bidrar till lärorika, minnesvärda och smarriga upplevelser. Några viktiga punkter vi talar om är säsongsbetonad mat och matkulturer genom både tid och rum. Men även hur vi kan koppla ihop kunskap kring olika livsmiljöer, teknik och kretslopp. Bonus är kunskap om regnbågsmat som tillsammans med skapande verksamhet förgyller både barnens tallrikar och väggarna.

Mia Klitte, affärsutveckling med fokus på hållbarhet och upplevelseindustri, Mication

Målgrupp: F-åk3, Rektorer/förskolechefer

C24 D24 **NaturSmedjan**

Jag kommer att visa några enkla laborationer som kan utföras i trädgårdar eller parker, i skogen, vid vattendrag eller på skolgården. Denna workshop ska ge inspiration att hitta sätt som utvecklar barns intresse och nyfikenhet för djur och natur samt arbetar mot läroplanens mål att barn ska utveckla sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen.

Ingrid Svensson, naturvägledare, Natursmedjan

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer

C25 D25 **I Ur och Skur i skolan**

Under denna workshop kommer du att få prova på olika övningar och lekar med naturen som hjälpmedel för att utveckla elevers förmågor och kunskaper inom Lgr-11. Vi kommer bla. att visa på hur vi arbetar ämnesintegrerat för att skapa sammanhang och förståelse.

Harriet Guter, rektor, I Ur och Skur

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare

C26 **Ett juläventyr!**

"Om Ni undrar varför inte adventsljusen ligger i sin låda, så är det för att Ni behöver lära Er mer om varför vi firar jul! Följ med mej in i Äventyret! Hälsningar Luva" Med hjälp av Äventyrspedagogik kommer vi att lotsa Er in i ett upplevelsebaserat lärande, där Ni kommer att få använda hela kroppen och alla Era sinnen. Ni kommer att få prova på samarbetslekar, kamratövningar samt att lösa problem för att finna de fyra adventsljusen. Detta juläventyr är byggt på svenska jultraditioner, men inbjuder även till samtal och lärande kring andra kulturer och traditioner. Äventyret kan Ni genomföra i det uterum som Ni har tillgång till, skolgård eller skog, spelar ingen roll. Avslutningsvis ger vi Er en metod till att reflektera kring lärandet tillsammans med Era barn/elever. Workshopen ger Er verktyg till att arbeta tematiskt med de yngre barnen/eleverna utifrån läroplansmålen i Lpfö 98 rev 10 och Lgr 11.

Carina Thomsen, förskollärare, utepedagog och Eva Haggren, förskollärare, utepedagog, Nyvångsskolan i Kävlinge Kommun resp Nya Dala Förskola i Kävlinge Kommun

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer

D26 **Bland småkryp och GPS:er**

Vi avbildar omgivningen med naturmaterial och för över den skalenligt på papper. Efter en snabbgenomgång i GPS:ens menysystem samlar vi in gömmor innehållande småkryps olika utvecklingsstadier. Är det bra att ha nyckelpigor i trädgården? Hur många myror finns i en myrstack? Hur låter en klockgroda?

Emelie Andersson, rekreativkonsult, Skogssällskapet

Målgrupp: 4-6

Arrangör

Konferensen arrangeras av Utenavet - nationellt nätverk för främjande av utomhusbaserat lärande i samarbete med Region Östergötland, Länsstyrelsen Östergötland och Linköpings kommun.

Målgrupper

Konferensen vänder sig till:

- skolledare, pedagoger och övrig personal inom förskola, grundskola och gymnasieskola, särskola samt lärarutbildningar och skolhälsovården.
- dig som jobbar i naturum, naturskolor och friluftsmuseer
- landskapsarkitekter, arkitekter, planerare, fastighetsorganisationer och naturvårdsförvaltare och andra som utvecklar utemiljöer för barn och unga.
- dig som är ideellt engagerad inom friluftsliv, hälsofrämjande arbete, natur- och kulturvägledning.

I programmet anges de åldersgrupper som workshopparna vänder sig till i första hand, eller om de rekommenderas för skolledare, planerare och förvaltare.

Årets tema

Årets tema är plats, lärande och integration.

Utenavet
nationellt nätverk för främjande av
utomhusbaserat lärande

 Region
Östergötland
Natur och friluftsrådet

Linköping
Där idéer blir verklighet

Ute är inne 2015

Akademikonferens Linköping

018-67 15 27 e-post: uteinne2015@slu.se

Rasmus Hunt, Linköpings kommun 013-207164

e-post: rasmus.hunt@linkoping.se

Programmet
till mobil
eller surfplatta.

www.utenavet.se